СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 203. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 19-го жовтня 1943. No. 203. Jersey City, N. J., Tuesday, October 19, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МАЙНЕРИ НЕ СЛУХАЮТЬ ЗАЗИВІВ, ЩОБ ПОКІНЧИТИ СТРАЙК

БЕРМИНГГЕМ (Алабама). — Майже одноголосно вимовили 22,000 углекопів послух Военній Робітничій Раді та Джанови Дж. Луисови, предсідникови майнерської юнії, і не покінчили страйку. В суботу 16. жовтня вони дістали зазив від Луиса, який виконав доручення Военної Робітничої Ради, щоб майнери покинули свої навіть оправдані жалі, а поставили добро держави вище свого власного і залишили страйк, який відбивається на цілому краю, коли кожного дня майни продукують по 50,000 тон вугля замало. Майнери відповіли коротко: „Нема контракту, нема роботи!".

УРЯД ГОДИТЬСЯ НА ПІДВИШКУ ЗАЛІЗНИЧНИКАМ.

ВАШИНГТОН. — Президент установив нову раду для посередничення між залізничниками, що відтягаються від праці і підприємствами. Водночас Директор Економічної Стабілізації Фред Н. Винстон заявив, що він годиться на 4-відсоткову підвишку платні для тих залізничників, які не покинули праці. Підвишка ввійде в силу з 26. жовтня. — Попередна рада для посередництва пропонувала дати підвишку 8% для залізничників, що відтягнулися від праці, але Винстон не затвердив цієї підвишки.

МОЛОДІ КОМУНІСТИ РОЗВЯЗАЛИ СВОЮ ЛІҐУ, СТВОРИЛИ НА МІСЦИ НОВУ.

НЮ ЙОРК. — Після 21 літ існування Ліга Молодих Комуністів скликала свою спеціяльну конвенцію до Мека Темпл і розвязалася. Приявних було 400 делеґатів. Вони не гаяли часу і на місци почали нову орґанізацію „для проводу молоді" як ліґу анті-фашистів для завзятого підтримання війни, а до цієї орґанізації вони приймають усіх, без огляду на партійність. Лідери нової ліги захвалюють марксизм, як єдину доктрину для розвязки проблемів молоді.

В ШІКАҐУ ВІТВОРЕНО ПІДЗЕМНУ ЗАЛІЗНИЦЮ.

ШІКАҐО. — Перша частина шікаґовського „собвею", вітворена в неділю 17. жовтня при Стейт Стріт, виказала надсподіване заінтересування публики. Тисячі подорожних воліли їхати собвейом ніж надземною залізницею. У початках повстало замішання, бо деякі потяги з надземної залізниці („елевейторів") уживали собвейових рейків і навпаки, собвейові потяги пішли горою.

ПРОМОВА ВИЛКОГО ПОСТАВИЛА ЙОГО НАПЕРЕДІ МІЖ РЕПУБЛИКАНСЬКИМИ КАНДИДАТАМИ.

ВАШИНГТОН. — Промова Венделя Вилкого, яку він виголосив в пятницю 15. жовтня в Сейнт Луис перед 3,000-ною авдиторією, принесла прихильні коментарі між провідниками Републиканської Партії. Те, що Вилкі обстоює участь Злучених Держав у міжнародній орґанізації для втримання миру, ставить його, як кажуть, між першорядними державними мужами. Його домагання, щоб не допустити Рузвелта до четвертого вибору вказує, що він самий вважає себе кандидатом на його місце, щоб повести заграничну політику по Рузвелтовій лінії, лише з більшою видатністю намірених плянів.

ДЛЯ СПИНЕННЯ ПОРОКУ СЕРЕД МОЛОДІ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Стейтова Рада Суспільного Добробуту виготовила плян, як протиділати зіпсуттю молоді у военному часі. Рада пропонує тісніше співділання всіх суспільних та громадянських аґенцій, які займаються дослідом пороків серед молоді. Домагається більшої допомоги школи в цій праці; жадає створення спеціяльних комітетів, які допомоглиб молоді знайти відповідну позашкільну забаву; радить, щоб матері наймалися лише до частинної праці по военних фабриках, а щоб частину часу посвячували таки родині.

КАМПАНІЯ ЗА ЗБІРКУ ВЖИВАНИХ ОДЯГІВ.

ВАШИНГТОН. — Рада Военної Продукції розпічне незабаром кампанію за збірку вживаних одягів для потреб міжнародного ріліфу а також д для внутрішного запотребування. Добрі одяги перейдуть процес чищення й направок, а надто зужиті придадуться на направки для інших, на звичайні шмати до чищення і для різних індустріяльних цілей. Дні кампаній будуть проголошені ще цього місяця. Уряд надіється призбирати 50,000,000 ужитих убрань.

НАЙДЕНО ТІЛА ЗАБИТИХ ПРИ КОЛІЗІЇ БАЛЬОНІВ

ЛЕЙКГОРСТ (Ню Джерзі). — Два повітряні кораблі системи „блимп", зударилися в суботу 16. жовтня серед мряки і в катастрофі згинуло 8 членів залоги. Вода викинула на берег 6 небіщиків, а незнана ще доля двох. Оба літаки впали в море, ніхто з залоги не врятувався, тому важко встановити причину катастрофи.

Америка знищила 7,312 ворожих літаків втратила 1,867

ВАШИНГТОН. — Повітряна сила Америки показується тепер найліпшою між усіми іншими, що беруть участь у війні. У часі від нападу на Перл Гарбор до 1. вересня літаки американської армії знищили 7,312 ворожих літаків на всіх театрах війни, а втрат американських в тому самому часі було 1,867, отже у відношенню 4 до 1. Бюро Военної Інформації випустило вже другий звіт із операцій літаків як в армії так і у фльоті і з цього звіту взяті повищі цифри. У звіті сказано неж, що поодинокі летуни виконали 223,758 полетів і скинули 105,649 бомб. Саме в часі тих полетів вони знищили стільки ворожих літаків, а втратили четвертину своїх.

ВЕЛЕС ЗА ПРОВІД АМЕРИКИ У СВІТІ І ЗА СВОБОДУ ВСІХ НАРОДІВ

НЮ ЙОРК. — Бувший підсекретар стейту Сомнер Велес виголосив вперше прилюдну промову як приватний американський громадянин та висловив свої погляди на участь Америки у заграничній політиці. Нагодою до промови було 25-ліття Товариства для Заграничної Політики, яке влаштувало обід у Волдорф Асторія Готел. Велес, як недавний підсекретар стейту, добре познайомлений з цілями Америки. Тому його промова викликала загальне заінтересування. Він між ін. сказав, що Америка настільки сильна, що не потребує слідкувати за іншими державами у своїх цілях, але має обняти провід в міжнародній політиці після війни. Він потвердив военні цілі Америки, проголошені в Атлянтійськім Чартері, але домагався ще окремих американських способів. Він заявляє, що Злучені Держави не мають імперіялістичних ні територіяльних намірів, а лише ідеалістичні. Він домагається створення міжнародньої організації для забезпеки миру, а поки така організація повстане, на його думку чотири першорядні держави повинні такий мир і забезпеку тимчасом загарантувати. „Право всіх народів до їхньої свободи мусить бути потверджене як моральна сила" — сказав Велес. „Право народів до самовизначення не є обмежене Божою запорукою ані Атлянтійським Чартером і воно має відноситися не лише до білих народів. Люди спосібні до самоврядування, повинні його дістати без огляду на те, чи вони належать до білої, чорної чи жовтої раси".

Британці сподіваються, що московська конференція буде успішна

ЛОНДОН. — Кажуть часописи, що британські урядники сподіваються, що московська конференція трьох держав увінчається успіхом. Сподіваються успіху, мовляв, на тій основі, що перед конференцією не було звичайних запевнень, що все в найкращому порядку, а противно всі щиро говорили про різниці між трьома державами.

АРХИЄПИСКОП ЙОРКУ ПРО СТАНОВИЩЕ СОВЄТСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Архиепископ Йорку, що вернувся зо своєї візити в Росії, подав до публичного відома свої погляди на становище церкви в совєтській Росії.

Він заявив передусім, що в імпозантному вигляді Кремліна в Москві головну ролю грають великі червоні будівлі церков. Одначе вони нині стоять без ужитку.

Архиепископ Йорку і товариші його подорожі відбули з російським патріярхом багато конференцій про становище російської православної церкви й можливість звязків з англіканською церквою. Російський патріярх запевняв їх, що російська церква має повну свободу богослуження та що церква є душею й серцем за боротьбу проти націстичних наїздників.

Архиепископ і його товариші бували на богослуженнях. Бачили кольосальні маси вірних, деколи товпи до 10,000 душ. Між ними переважали люди молоді й середнього віку. Було багато матерей і жінок.

„Одначе треба памятати", закінчив архиепископ, „що дуже багато церков ще закритих і секуляризованих, і хоча там помітно зріст толеранції, держава всеще нерелігійна. Але мені сказано з притиском, що від якогось часу не було проти-релігійної пропаганди, що протирелігійні музеї закриті й уряд дивиться криво на публичні кпини з релігії".

НАЦІСТИЧНІ МАСОВІ ПОЛЮВАННЯ НА ЛЮДЕЙ У ВАРШАВІ

ЛОНДОН. — Польське міністерство інформації дістало з Польщі вісти, що в останню середу німці влаштували в Варшаві масову патінку за поляками та арештували в ній понад 5,000 осіб. Військо й поліція оточували нагло цілі квартали, арештували чоловіків і жінок, ревідували доми й стріляли кожного, що пробував утікати. Доля арештованих невідома.

НАЦІСТИ СТРІЛЯЮТЬ ДАНЦІВ НА ВУЛИЦЯХ

ЛОНДОН. — Багато данців ранено в минулому тижні, коли німці вікрили огонь на юрбу з близько 2,000 осіб на головній вулиці міста Алборга, в північній частині Данії.

По нападі данських партизанів на головну німецьку кватиру німецька влада заборонила данцям появлятися на вулиці по певному часі вечором та збиратися більше ніж 5 особам.

У Норвеґії закрито університет в Ослo на час війни й почато кампанію проти всіх наукових установ, коли професори й студенти відмовили послуху приказам ректора університету, встановленого націстами споміж квіслінґів.

НА МІСЦЕ СВАСТИКИ.—Два старші корсиканці в місті Аячіо стягнули з дому німецьку свастику й радісно заступили її британським прапором. Громадяни видно радо святкують прихід до міста Аліянтів.

ЗНИЩИЛИ ЯПОНЦЯМ 104 ЛІТАКИ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВНЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Японія зробила показну, а невдачну спробу захопити від Аліянтів ініціятиву в повітрю на південно-західному Пацифіку. Ця проба коштувала її 104 літаки, причому американці втратили всего два.

Повітряний бій вівся на цілому просторі від Веваку, в Новій Ґвінеї, понад остров Нову Британію аж до Соломонських островів. Над Новою Ґвінеєю ворог утратив 84 літаки; лише 5 ворожих літаків вирвалося з бою.

ЯПОНЦІ ДАЛІ НАСТУПАЮТЬ НА БУРМАЙСЬКОМУ ШЛЯХУ.

ЧУНКІНҐ. — Одна з трьох японських армій, що вийшли на нову офензиву, яка має на цілі здержати Аліянтів від офензиви на Бурмайському шляху, перейшла через ріку Салвін, що пливе недалеко границі між Китаєм і Бурмою. Дві інші армії не мали ніяких успіхів.

ЛЮТІ БОЇ В ІТАЛІЇ.

АЛЖІР. — Пята армія під ґен. Кларком збільшила свій натиск на ворожі позиції на правому березі ріки Вольтурна, старіючися взяти ворога в кліщі. Аліянти заняли вже за рікою більшість стратеґічних важних пунктів. Між ними є: Каяцо, Аморозі, Черето, як також Вінкіятуро й Кампобасо.

Римське радіо, контрольоване націстами, каже, що Аліянти почали атаки на велику скалю імпонуючими силами піхоти та зміряють чимскорше пробитися до Риму.

ЧЕРВОНА АРМІЯ 15 МИЛЬ ЗА ДНІПРОМ.

ЛОНДОН. — Наступ червоної армії в околиці Мелітополя звільнився, бо ворог кинув нагло в бій величезні сили. Гітлер видимо думає боронити цеї позиції за всяку ціну, аби в цей спосіб хоронити відступ своїх військ з Криму. В самому Мелітиполи вже пятий день лютують завзяті вуличні бої, що нагадують найважчу кампанію в Сталінґраді.

Тимчасом ціла німецька лінія на ріці Дніпрі грозить заваленням, бо червона армія кинула на неї великі сили й на широкому фронті коло Кременчука доперва на віддаль 15 миль поза Дніпро. Червона армія теж розбила ворожі оборонні позиції на південний захід від Гомеля.

Німецьке радіо виправдує невдачі німецької армії над Дніпром тим, що мовляв Росія кинула в ці бої чверть міліона вояків.

„ЧЕРВОНА ЗОРЯ" ДОМАГАЄТЬСЯ УДАРУ ЧЕРЕЗ КАНАЛ.

МОСКВА. — Орґан червоної армії, „Червона Зоря", заявляє в своїй передовиці, що війна могла би закінчитися скорою перемогою над Гітлером, якби Аліянти зробили тепер повний напад на заході, через Анґлійський Канал, заставляючи в цей спосіб Гітлера воювати на двох фронтах. Часопис каже, що покищо Гітлер не має на заході більше ніж 40 дивізій. Стаття говорить з легковаженням про бої в Італії.

ПАРТИЗАНИ ҐЕН. МІХАЙЛОВИЧА ОБІЦЯЛИ КОРОЛЕВИ ВОЮВАТИ ПРОТИ НІМЦІВ.

КАЇРО. — Петро II., король Юґославії, заявив ґазетярам, що ґен. Міхайловіч обіцяв йому почати наново військові й саботажові операції проти німецьких сил в Юґославії, а рівночасно здержуватися від виступів проти партизанів під ґен. Йосіпом („Тітом") Брозом, відбиваючися від них хіба на випадок їх нападу.

Зараз на другий день після цеї заяви з Юґославії справді прийшли вісти, що партизани Міхайловіча збільшили свою активність проти німецьких окупантів та заняли Ґачко й Треїнє в Герциґовині.

Тимчасом партизани Тіта далі вели свою кампанію на заході Юґославії, де вони здали ворогови Зеніцу, знищивши в ній фабрику Крупа й наладований вояками поїзд.

БРАТОВБИЙЧА БОРОТЬБА МІЖ ГРЕЦЬКИМИ ПАРТИЗАНАМИ.

КАЇРО. — Аліянтська цензура не вспіла довше закривати вістки про завзяту боротьбу між трьома ґрупами грецьких партизанів, що повстали для боротьби проти окупантів, а тапер зводять багато завзятіші бої одна з одною.

Одна з тих ґруп зветься „Фронт національного визволення Греції", а кермує нею грецька комуністична партія. Осібно стоїть „Народня Армія Визволення", Хоча кооперує з першою. Другу ґрупу становить „Грецька національна демократична армія", що стоїть під комантою ґен. Наполеона Зарваса й оперує в Епірі й Тесалії. Трета ґрупа це ґрупа „національного й соціяльного визволення", що оперує переважно на півострові Пельопонезі.

Британські звязкові офіцири стараються довести до згоди між ґрупами та звернути їх енерґії проти ворога, але це не все вдається.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокe число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Признання

„Дер Шварце Кор", що являється авторитативним органом вищих військових кругів Німеччини, заговорив з небувалою в німців відкритістю про значіння відступу німецьких армій на східному фронті.

Як головну втрату з німецького відступу на сході той часопис уважає втрату політичного престіжу Німеччини. Цим часопис сказав коротко, що своїми добутками й перемогами на сході Европи Німеччина набрала певної поваги й значіння. В уяві людей, народів і держав виробилося поняття про її здібности та про її потугу. Тепер з відступом німецьких військ люди починають хитатися в цьому поважанню до Німеччини. Вони набирають переконання, що Німеччина не є ні така непереможна, як вона себе представляла, ні навіть така розумна, за яку вони її мали.

Робить теж той самий часопис ще й інше признання. Цим разом про вагу відступу німецьких військ для господарства Німеччини. Цим разом говорить уже хтось з цивільного уряду Німеччини, хтось, що стоїть близько Гейнріха Гімлера, націстичного міністра нутрішніх справ і начальника Ґестапа, що теж звязаний з часописом „Шварц Кор". Каже це признання, що втрата „українського харчового кошика" мусить відбитися поважно на німецькій господарці. Утрату родючих піль України відчує Німеччина після наступних жнив. Запобігти загрожуючій недостачі харчів потрапить Німеччина тільки тоді, як за той час німецькі фармери завізьмуться випродукувати стільки поживи більше, скільки давала Німеччині Україна. Кілько саме Німеччина стягала харчів з України, виразно тут не сказано, але зо слів часопису виходило би, що Німеччина стягала поважну кількість.

Вся ця явна й відкрита балачка німецького часопису дещо ослабленна запевненням, що ці втрати тимчасові. Мовляв, за якийсь час і німці й інші люди пізнають, що відступ німецьких військ на сході Европи був корисний військово як скорочення фронту, і тоді мовляв престіж Німеччини знову зросте навні й назовні. Знов зо закликів ґазети до німецьких фармерів читачі мали би набирати надії, що від утрати України їм не прийдеться стягати пояс. Одначе, на уважнішого читача ця потіха мусить зробити враження чогось несеріозного й нещирого. Звісно ж, що хорому дається гірке лікарство не голе, а вкрите поволокою цукру. Якби Німеччина мала справді на меті в своїх відступах на сході Европи тільки скорочувати боєві лінії, якщо вона вже мала тепер на меті здержати дальший відступ, аби хоронити свій падаючий престіж, то чомуж тут говориться про втрату цілої України, коли німецькі війська стоять щойно на Дніпру й все просто Правобережжя ще властиво в їх руках?

Заломлювання морального фронту серед молоді

Заговорили ґазети прилюдно про моральний фронт серед молоді. Не буде зайвим поговорити про цю справу і в нашій тіснішій українській громаді, бож ми не живемо окремим життям, а маємо такі самі проблєми, як і решта Америки. Правда, до недавна могли наші батьки почванитися, що їх діти ще найморальніші серед моря різнородних суспільних пороків, але тепер такий погляд потребує докладної провірки. Ніхто з нас не вільний від гріха, тому й наш український загал не може бути на 100 відсотків відпорним на заразливе лихо. Треба признати себе пересічними американцями і коли йде про відсоткове відношення, приняти його як мірило для наших родин. Зрозумівши обсяг лиха, треба братися до способів, щоб запобігти йому на будуче, на скільки це в наших силах.

Колись цифри пороків і злочинів були дуже здогадливі. Від коли Федеральне Бюро Інвестиґації у Вашинґтоні завело в себе Злучену Систему Звідомлення про Злочини („Юніон Крайм Ріпортінґ Систем"), можна розбирати злочини й проступки з певною докладностю. Тому пригляньмося статистиці злочину, зібраній Федеральним Бюром Інвестиґації в 1942 р. Ця статистика виказує зріст злочинів та пороків поповнених на людях на 7.2%, а зате зменешння злочинів супроти власности на 5.8% в порівнанню з попереднім роком. У загальних цифрах американські злочини дають в 1942 р. 1,436,748 випадків більших злочинів. Колиб розділити ці злочини на кожен день, то вони представляються так: 31 випадків злочинного чоловіковбивства щодня; 27 насилля над дівчатами; 142 іншого роду напастей; 129 грабіжей; 729 вломань; 459 крадіжей автомобілів; 2,416 іншого роду крадіжей.

Зріст злочинности серед жінок - дівчат.

Найбільш застрашаючим в цих цифрах є факт, що у воєнні часи нечувано зростає порок та злочинність серед жінок та дівчат. На 585,988 зарекордованих відтисків пальців є 12% жіночих відтисків. В порівнанню з попередніми роками, виходить таке відношення у відсотках: в 1941 було 9.2% жіночих відтисків; в 1940 було 8.5%; а в 1939 було 7.6%. Коли серед мужеської молоді нижче 19 року життя випадки злочинів зменшилися на 3.6%, то в тому самому часі зросли злочини між дівчатами-жінками нижче 19 літ життя на 55.7%. Пороки між жінками в такому віці зросли упродовж року так: Проституція на 64%, інші полові вибрики на 104%; волокитство на 124.3%; ледаща поведінка 69.6%, пиянство 39.9%. Правда, що зріст злочинности серед жіночого пола на 12%, а зменшення порока між мужеськоюмолодю треба приписати тому, що мужеська молодь в тім віці пішла до війська. Та Федеральне Бюро Інвестиґації твердить, що не зважаючи на те все, відсотково і в загальних цифрах дівчата - жінки тепер допускаються далеко більше пороків, ніж минулими літами. Для докладного порівнання подає Бюро Інвестиґації такі цифри: Чоловіковбивство між мужчинами нижче 21 літ віку зменшилося на 1.3%, а зросло між жінками в тімсамім віці на 29.6%. Дальші відсоткові цифри для молоді в тімсамім віці такі: Грабунки, виконані мужчинами, зросли на 1.7%, жінками на 9.2%; вломи між мужчинами зросли на 17.1%, між жінками на 144%; крадіж між мужчинами зменшилася на 11%, між жінками на 14.6%; ледаща поведінка й волокитство зменшилися між мужчинами на 3.1%, а зросло між жінками на 102.1%.

Не всі злочини й проступки рекордовані.

Хто поважно призадумується над зростом пороків серед молоді, хай ще прийме до відома, що не всі проступки зарекордовані при помочи відтисків пальців. Деякі бюра не хочуть псувати репутації для молоді і тому рекордують лише головні злочини та пересилають їх до федерального Бюра Інвестиґації. Отже, як візьмемо ці числа в повнім значінню, тоді довідаємося про розміри злочину й його розгалуження між молодю. Навіть найпоблажливіші люди не будуть відноситися легковажно до цього прояву, а зрозуміють свій обовязок помагати кожному батькови-матері у недопущенню дитини до злочину, бо може дійти до цього, що не можна буде вийти безпечно на вулицю вечером, щоб не бути виставленим на менший чи більший напад. Крім цього застрашаюче поширювання полових недуг внаслідок розгалуження проституції між малолітними робить націю неспосібною не лише до оборони, але і до звичайного гигієнічного життя, яке повинно бути щастям для кожного. Зрештою ті проблєми повинні бути належно вияснені також з проповідниць, без огляду на те, яких слухачів має проповідник перед собою. На це є душпастирська дискреція, щоб знати, яких слів дібрати для своєї авдиторії, для осягнення успіху.

КИТАЙ ПОСТУПАЄ ВПЕРЕД

В Чункінґу, воєнній столиці Китаю, зібрався парлямент. Він складається з 240 послів з яких майже сімдесять відсотків є вибрані народом, а решту покликано, як дорадників. Китайський парлямент є дуже цікавий. Це властиво не є парлямент в тім самім значінні, що американський Конґрес, бо він не має права ухвалювати закони тільки перевіряти і критикувати те, що уряд робить. Ця важна установа носить назву Народної Політичної Ради і має незвичайно велику силу в Китаю. Рада має право перевіряти діла завідуючих урядовими департаментами, піддавати суґґестії, що і як вони мають робити і дивитись, щоби припоручення були виконані. Вона одобрює або відкидає все те, що правительство має виконувати.

Китайський парлямент, чи властиво Народна Політична Рада, є дуже цікавим політичним експериментом, бо її покликали до життя якраз ті люди, котрих вона має критикувати. Тепер вже більшість членів цеї інституції є вибрані народом. Знак, що політична демократія в Китаю розвивається по цілім краю.

Народна Політична Рада в Китаю уважається тимчасовою інституцією, що має істнувати тільки підчас війни. Як війна скінчиться, то в краю зберуться великі народні установчі збори, які ухвалять сталу конституцію і рада буде розвязана. Поки що, вона, такби мовити, є голосом народу і висловлює його волю, як може. Тимчасову раду, чи парлямент покликає до життя по першім році війни, „щоби, зібравши найкращі уми краю, зміцнити народну силу й улекшити формування і переведення в життя народної політики".

На першім зібранні Народної Політичної Ради, яке відбулося літом 1938 року в Ганков, було дві сотні членів. Всіх їх покликала партія Квомінтанґ, яка тепер є при владі і керує китайською політикою в формі, такби мовити, опікунчого правительства.

Китайська Пресова Служба говорить, що як Народна Політична Рада зібралася 1940 року на друге засідання, то вона мала вже й 40 членів і 90 відсотків були вибрані народом в тих провінціях і районах де істнують політичні орґанізації і є демократичним способом вибрані установи.

В теперішнім парляменті, чи раді, яку складено 1942 року — вже є 164 вибраних послів. Це значить, що майже сімдесять відсотків членів Народної Політичної Ради в Китаю — вибрані народом.

Може бути, що одною з причин, що тимчасовий китайський парлямент перетворюється з покликаних на вибираних представників народу є та, що в нім не засідають тільки представники окремих ґеоґрафічних частей Китаю, але також репрезентанти расових меншин, політичних партій і представники фахових орґанізацій. Є також представники різних провінцій і повітів. Це є незвичайний парлямент і мимо того, що Квомінтанґ ще назначує представників до нього, то все одно він є правдивим представником народу, бо навіть покликані члени мусять покривати всі шари китайського суспільства.

Теперішній період політичного розвою є другим з ряду кроком до правдивої, повної демократії. Основник китайської републики, Сун-Єт-сен, визначив, що так повинно бути. Провідники китайського уряду недавно заявили, що політична теорія основника републики буде скоро переведена в життя і китайський нарід матиме нагоду користати з політичної демократії в повнім розумінню того слова.

Покищо Народна Політична Рада є занята війною і старається довести її до кінця. Вона є містком, який веде китайський нарід з одного політичного періоду в другий.

З Домашнього Фронту

Як можна дістати пайкову книжку ч. 4.

Пайкову книжку ч. 4 будуть роздавати, почавши від середи, 20. жовтня, до суботи, 30. жовтня. Точний час й адресу де буде можна дістати пайкову книжку ч. 4. проголосять ваша місцева преса і радіо стації. Це робитимуть в цілій Америці. **Слідіть за цею справою й уважайте, щоби не забути, бо це дуже важне.**

Воєнну пайкову книжку число 4. **не будуть розсилати почтою.** Щоби цю нову пайкову книжку дістати, то доросла людина з кождої родини (що живе в одній хаті) мусить особисто зареєструватися там, де така реєстрація буде відбуватися. Звичайно вона відбувається в будинку публичної школи.

Члени збройної сили, якщо вони харчуються дома, також повинні зголоситися по пайкову книжку число 4. Вони мусять реєструватися так саме, як і цивілі .

Ідучи до реєстрації по книжку число 4. возьміть з собою пайкову книжку число 3, яку мали всі члени вашої родини. Кожний аплікант, що хоче одержати книжку число 4., мусить мати з собою попередну книжку. „Вор Прайс енд Решен Борд" мусить потвердити вашу пайкову книжку число 3. і тоді одержите четверту.

В місці реєстрації вам скажуть виповнити аплікацію, яка між іншим буде дуже проста. Треба написати тільки, імя, вік і, чи аплікант є чоловік, чи жінка. Це мусить зробити кожна людина, що хоче мати пайкову книжку число 4.

Не міняйте свого заняття, якщо воно потрібне для воєнних зусиль.

Від того часу, як ворог напав на Перл Гарбор, американські робітники, чоловіки і жінки, які працюють в промислових заводах — доказали чудес — чудес, які приносять Обєднаним Державам перемогу. Перемоги наших вояків на фронті залежать від скількости і якости зброї, яку ми їм доставляємо. А ми потрапимо виробити більше ніж наші вороги.

Всеж таки не треба забувати на те, що війна ще не далеко скінчена. Ще будуть відбуватися великі бої. Тому власне ми повинні триматися своєї воєнної роботи і продукувати якнайбільше воєнного амтеріялу. Якщо ваша цивільна робота причиняється до воєнних зусиль, то також не кидайте її.

Уважайте, що той хто тепер змінює роботу, гальмує воєнну продукцію; вивчення нової роботи — це витрата часу; а вашу роботу також треба кимось заступити і знов витрата часу, а шукання нової праці, це також витрата часу. Тому власне тримайтеся на місці. Не робить різниці, що саме ви продукуєте, як це є потрібне аби виграти війну, то тримайтеся на місці доти, поки не здобудемо перемогу.

Помагайте воякам на фронті ощаджуванням.

Команда наших збройних сил сказала, що велика офензива проти нашого ворога вже почалася. Звіти з многих воєнних фронтів вказують, що темпо війни прискорюється і буде треба все більше і більше воєнного матеріялу. Тому власне треба інам прискорити темпо його продукції.

Значить, що ми мусимо збільшити продукцію аеропляиів, танків, кораблів й амуніції. А щоби цього доконати, то треба щадити людську робочу силу, опал, матеріял і все, що є потрібне до виробу зброї.

Це треба мати на увазі. Кожне торговельне підприємство в Америці повинно взяти участь в цій програмі. Треба щадити все; навіть найменьша річ має своє значіння.

Щадім своє топливо: оливу, вуголь, ґаз, електрику; воду, средства транспортації і комунікації.

Як:о будем так поступати, то щадження вище згаданих потрібних річей дома, поможемо нашим воякам на фронті.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

54)

— Зможуть устояти? — відозвався знов невірний Сень, — рад би я знати, як зможуть устояти? Чи всилують багачів, щоби більше за роботу платили, чи що?

— А щож, не могли би всилувати? — підхопив живо Бенедьо. — Ану, якби так усі змовилися і сказали: не підемо робити, поки нам плата вища не буде? Що тоді багачі зробили би?

— А! А й справді! От гадка добра! — скрикнули побратими в один голос. Навіть Андрусеве лице трохи розяснилося.

— А що зробили би, — відповів Сень, — напровадили би з усіх світів нових робітників, а нас нагнали би.

— А якби ми стали лавою й не пустили тих нових і просили їх, щоби заждали хоч доки наша справа не виграє? Можна би в такім разі повисилати своїх людей по околичних селах, щоби там оголосили: до такого і такого часу не йдіть ніхто до Борислава, поки наша війна не скінчиться!

— Гурра! — закричали побратими. — То мені рада! Війна, війна з багачами і здирцями!

— Ну, і я гадаю, що така війна ліпша, ніж усяка інша, — говорив далі Бенедьо, — раз тому, що то війна спокійна, безкровна, а подруге й тому, що можемо підняти її зовсім одверто і сміло, і ніхто нам за неї нічого не може зробити. Кожний, скоро що до чого, може сказати: не йду на роботу, бо замало платять. Заплатять стільки й стільки, то піду та й годі.

Радість побратимів була дуже велика, коли почули ту раду, а й сам Бенедьо тішився не менше від інших, бо рада прийшла йому до голови зовсім несподівано, в жарі суперечки з Сеньом Басарабом.

— Ба, добре ти кажеш: війна, перестати робити! Але хоч би й усі пристали на те, то скажи ти мені, будь ласкав, з чого вони будуть жити за той час безроботиці? Адже тяжко й погадати, щоби багачі зараз першого дня та помякли і згодилися добровільно давати нам більшу плату. Може, прийдеться сидіти без роботи й тиждень, або й ще довше, ну, то з чого тоді виживе стільки народу?

Закид був справді важкий, і лиця робітників знов посумніли. Їх свіжо розбуджена надія на таку новітню війну і побіду над багачами була ще дуже слаба й непевна і зараз за першим закидом почала блїднути.

— Отжеж то на те треба зробити складки, щоби забезпечитися на таку пригоду. Аж якби з тих складок набралася вже сума порядна, така, що вистала би, візьмім, на тиждень або на два тижні, то тоді можна робити змову. Розуміється, тих, котрі не хотіли би належати до змови і йшли опісля на роботу, тих зараз чи по волі, чи по неволі, за карк та й геть, з Борислава, нехай не псують нам діла. Так само під час безроботиці могли би наші таки люди найматися де на іншу роботу, до лісу, до тесельки або де, тільки щоби не до нафтових робіт. Таким способом ми швидко зламали би ту панську пиху й добилися, певно, ліпшої плати.

— Добре говорить! Так треба робити! Добра рада! — відзивалися ріпники. Почався живий гамір у хаті, всі нахвалялися, що прикрутять дерунів нога попри ногу, кожний давав свої ради і не слухав чужих, кожний доповнював і лицював Бенедьову думку, прикроюючи її до своєї сподоби. Один тільки Сень Басараб сидів мовчки на своїм місці і з жалем дивився на ту рухливу громаду.

— Що з ними зробиш — воркотів він, — коли вони готові бігти за кожним, хто їм два-три красні слова покаже! Ну, про мене, нехай біжать за тим медівником, будемо видіти, як їм посмакує. Але я своєї стежки не покину! А ти, побратиме? — обернувся він до Прийдеволі, що все ще стояв у темнім куті і непевно позирав то на Бенедя, то на гамірливих, оживлених ріпників.

Він стрепенувся, коли Сень заговорив до нього, а опісля швидко сказав:

— І я, і я з вами!

— З котрими вами? — спитав гризько Сень, — бо тут ми тепер, як бачиш, двояки. Чи з ними от, чи зі мною і братом?

— Так, з тобою і братом! Ти чув, що цей про головництво говорив? Мов розпеченим ножем мене в серце шпигнув.

— Е, але ти знов так дуже тим не турбуйся! — уговорював його Сень тихим голосом. — Щож такого великого сталося? Адже той собака певно заслужив на те. Ти забув про свою?...

— Ні, ні, ні, не забув! — перервав Прийдеволя. — Певно, певно, що заслужив! Сто раз заслужив!...

— Ну, так чогож тут гризтися? Хіба суду боїшся? Не бійся, комісія поїхала в тій добрій вірі, що він сам упав до ями; ще хазяїна на кару засудять, чому яму не заткав!

— Ні, ні, ні, — знов якось гарячково-болісно перехопив Прийдеволя, — не боюся комісії! Що комісія? Мені здається навіть, що якби комісія... теє... викрила, то мені лекше було би!

— Тьфу, най Бог боронить, ти що таке торочиш?

— Послухай лишень, Сеню, — шептав Прийдеволя, нахилившися до нього й судорожно стискаючи своєю міцною рукою його плече, — мені здається, що той... панок, знаєш... той, що в ямі погиб, що він не був винен, що то котрийсь інший усе зробив, абощо!

— Як? Як? От також щось! Хібаж він не був при тім?

— Так, так, був, і сміявся навіть, але чи вже за те смерть, що сміявся? А може він не робив нічого, а тільки ті?

(Дальше буде).

Проф. Микола Чубатий

Большевицька Історія України

(Історія України. Короткий Курс. Видавництво Академії Наук УРСР, Київ 1941. Сторін 411).

I.

Хто написав та хто цензурував цю історію України?

Саме кілька місяців на передодні німецько-большевицької війни вийшла в Києві книжка дуже інтересна для кожного освіченого українця, а саме Історія України, видана та спрепарована вже по усім вимогам російської окупаційної політики на Україні. Книжка видана теперішньою Академією Наук після розгрому Всеукраїнської Академії Наук 1930 року та після прочищення її з національного духа, що його там впровадити мав М. Грушевський, С. Єфремів та інші, як казалося в офіціяльних обвинуваченнях. Тому з дійсно великим інтересом читав я цю книжку, зладжену вже під духовим омофором президента академії Богомольця.

Большевицька Історія України, офіціяльне видання теперішньої Академії Наук УРСР, згідно її Інституту Історії України, не є працею одного чоловіка. Вона є працею авторської бригади нових вже „істориків України" під проводом якогось „українця" С. М. Белоусова. Нову, найбільше дразливу історію України від першої світової війни, зладив такий самий українець, як Белоусов, якийсь І. М. Премислер. В самій бригаді авторів побіч неукраїнських імен Славіна, Ястребова, є також кілька українських імен: Супруненко, Сенченко, Шерстюк, Полонська - Василенко, Гуслистий, Петровський. Між тими авторами не видно ні одного більшого імени з квітучої школи молодих істориків, учнів проф. Грушевського, з часів найкращого розвою історичного відділу Всеукраїнської Академії Наук в роках 1925—1930.

З часів проф. Грушевського лишилися тут ще тільки другорядні сили молодих українських істориків як Гуслистий, Шерстюк, Полонська-Василенко. Де інші великі імена, нікому невідомо. Проглотнуло їх 10-річча недолі української історичної науки під володінням московсько - большевицького режиму. Зник десь, а може й десь на засланні живе, такий великий та многонадійний історичний талан як Лев Окиншович, що заповідався заступити старого М. Грушевського, а може й перевищити свого майстра.

Нова большевицька історія України зладжена стисло по вказівкам казьонної ідеольогії московських володарів України. По зліквідуванні проф. М. Грушевського у Всеукраїнській Академії Наук 1930. року перепинили теж видавання історичного журналу „Україна", що був немов історичним органом М. Грушевського. „Україна" зачала ще виходити в останніх роках царату перед першою світовою війною, як орган Українського Наукового Товариства в Києві, основаного М. Грушевським. На час українсько-большевицької війни перестала „Україна" появлятися. Аж по повороті М. Грушевського на Україну знов почала виходити „Україна" та до 1930 була одним із найкращих історичних журналів у світі.

По якім році чи півтора перерви, мабуть на початку 1932 року, появився ще один випуск „України". На що він появився? На це тільки, щоб подати українцям до відома, як має тепер, по зліквідуванню „національно - буржуазного шкідника" М. Грушевського, виглядати історія України. Перша вступна стаття це була інструкція та поука тов. Сталіна всім вченим історикам, як мається писати історію Союза Радянських Республик. В інструкції сказано, що історія має бути писана по стислим догмам марксистсько - ленінської методольогії та що ця історія мусить дивитися обовязково на радянський союз та радянський народ як на цілість.

В тім теж, безперечно історичнім для української історичної науки, випуску „України" була покаянна стаття найбільше талановитого та як на молодий вік незвичайно плідного молодого історика України Льва Окиншовича, в якій він відрікається буржуазних поглядів М. Грушевського, осуджує їх як шкідливі та прирікає не стосувати їх більше в своїх історичних досладах. Чи покаянна стаття молодого зломаного таланту таки була невистарчаюча, чи може згодом таки він сам ажахнувся свого хвилевого заламання, невідомо. Досить, що вже більше не бачив я якогонебудь випуску історичного журналу „Україна", але і в інших виданнях академії не стрічав я вже того молодого, сильного імени.

Живе він ще десь на засланні в Московщині, чи загинув, як Микола Хвильовий та десятки інших змарнованих талантів та корифеїв української національної культури, невідомо. Стаття тов. Сталіна в „Україні", покаянне письмо Л. Окиншовича значили мартирольогію української науки під червоним режимом. Про свобідний науковий дослід не може в тій дійсности бути й мови, тому теж і кожна річ написана та видана і академією під президентурою Богомольця не може відшукувати правди, що є завданням кожної науки.

По таким казьонним інструкціям зложена теж большевицька історія України з 1941. р. Марксистська догма з одного боку та засада царя Петра Великого, що Україна по віки вічні є невідємною частиною Росії, це два гранітні бльоки насильства, що придавлюють свобідний дослід вченого, вони теж тяжать на цілій історії України, виданої Академією Наук УРСР.

Накручувати минуле до бажань Кремля це ще можливе, коли прийметься засаду марксистської методольогії, що не правда, але користь пролетаріяту (в тім випадку пролетаріяту старшого російського брата) мусять бути вказівкою при дослідах вченого. Та куди трудніша справа з майбутністю. Її навіть марксистсько-ленінський методольог не в силі предвидіти, тому напише нераз таке, що бери хіба та зліквідуй самого історичного органа Премислера, Белоусова, а то й цілий Інститут Маркса - Енгельса - Леніна при Комуністичній Партії большевиків України, що цю книжку дуже старанно перецензурував та дав свій підпис, що все в порядку. Тому вийшли такі непередвиджені парадокси, з якими вже по році хоч сядь, тай плач.

Книжка видана кілька місяців перед німецько-большевицькою війною, в часі коли нацизм в СССР ще не був злочинником, але союзником. Та декому й на думку не могло тоді прийти, що на бажання капіталістів сам тов. Сталін буде мусів ліквідувати Комінтерн. Цего і Белоусов та Премислер не передвиділи, тому біс знає на що помістили присягу тов. Сталіна над трумною Леніна: „Покидаючи нас, товариш Ленін заповів нам вірність принципам Комуністичного Інтернаціоналу. **Клянемося тобі, товаришу Ленін, що ми не пошкодуємо свого життя для того, щоб зміцнювати та розширювати союз трудящих усього світа — Комуністичний Інтернаціонал!"**

Хтож теж 1941 року знав, що в історії України не треба було містити ось таких ентузіястичних завваг про німецько - большевицький союз з 1939: „В осени 1938. після розчленування Чехо - Словаччини буржуазія Англії, Франції, Сполучених Штатів Америки счинила підозрілий галас навколо так званої „української проблеми". Суть його зводилась до того, отруїти атмосферу радянсько - німецьких відносин...

...Провадячи послідовну мирну політику уряд ССР 23. серпня 1939. підписав у Москві радянсько-німецький договір про ненапад. **Цей договір є одним з найважливіших документів в історії міжнародних відносин нашої епохи... і став поворотним пунктом в історії Европи, тай не тільки Европи.** Підписанням договору був покладений край ворожнечі між Німеччиною та СССР, ворожнечі, яка штучно розпалювалась провокаторами війни..."

Недавно після появи цеї історії України, вичитав я в американській комуністичній пресі, що ця історія приготовляється до переведення в англійськім перекладі, щоби протиділати національно-буржуазній пропаганді двох історій України проф. Дорошенка та Грушевського, виданих в англійській мові. Читав я навіть, щоб на ту ціль складати гроші. Не знаю, чи большевицька історія України появиться у незміненій редакції з 1941 року, з часу радянсько-німецької приязні, чи товариші Белоусов та Премислер достосують цю наукову історію України Академії Наук УРСР вже до нової політичної правди про спільність демократичного фронту з ССР у проводі та про невідзовну потребу знищення нацизму.

Марксистсько-ленінська методольогія уміє історичну правду накручувати скоро до змінених умовин. Українці за океаном можуть бути одначе спокійні, що большевицька історія України не стане конкуренцією для науково написаного історичного твору якогонебудь автора.

Властиво тільки перша половина книжки (біля 200 сторін) присвячена історії України; друга частина це безвартісна агітка та самохвальба большевизму з безцеремонним оповідуванням цілого українського визвольного руху (1914—1941).

Чи все в книжці є зле?

В імя правди слід ствердити, що перша частина большевицької історії України кромі общеросійської тенденції звязати український нарід на віки вічні з російською імперією, дає багато цінних та вартісних інформацій про український нарід. Зокрема слід підкреслити, що там, де не входили в гру політичні інтереси російської імперії, автори використали всі найновіші здобутки так буйно розвиненого історичного знання про Україну в роках 1922—1930 на Східній, Західній Україні та на еміграції. Відомости з обсягу археольогії, господарсько-економічного життя, правового та культурного життя України так старанно розроблені по першій світовій війні, там вже широко використані.

Всеж таки інтересно американським землякам знати, як дивляться нині в Росії на українське минуле, тому в наступній статті дам кілька прикладів офіційного російського підходу до українського народу та до його історичних подій, як вони змальовані в большевицькій історії України.

(Дальше буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Микола Соколовський, це ще один українець, що служить при американськім війську, вже близько три роки.

Походить він з тихої фамілії, тому мало знаний нашому народови. Родився він у Скрентові, Па., звідки переїхав з родичами ще першої світової війни до Дітройту. Там він покінчив школу з великим успіхом. Мав він замилування до радія. У 1933 році він враз з родичами перенісся до Ню Йорку. Як молодий хлопець робив днем у фабриці, а вечерами цілий час віддавався дальшій практиці радіо.

Коли перейшов закон, що всі хлопці мусять іти на один рік до війська, молодий Микола Соколовський вступив до війська, і записався до маринарки. При війську був майже два роки в школі радіовій. В серпні 1942 покінчив курс. Місяць тому його родичі отримали листа від нього з Австралії. Пише, що він дістав аванс на радіового інжиніра першої кляси. Кажуть, що це перший американський українець, що посідає відзначення професора й радіового інжиніра при війську.

Ієромонах Ф. Дюк.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Відновлення Центрального Комітету Союзових Відділів.

По трьох роках нечинности, котра обгорнула була всі Союзові відділи під теперішню пору на поклик гол. радного У. Н. Союзу, Вол. Дідика, зійшлися урядники Союзових Відділів до Українського Народного Дому в неділю, 3. жовтня, на збори, щоби обговорити справу, як найкраще приготовитися до зближаючогося 50-літнього Ювилею Українського Народного Союзу. На збори прибули урядники 7 Союзових відділів, а це: 20, 75, 94, 146, 175, 183 і 292. Зборами проводив п. Володимир Дідик. По довшій вимині думок збори постановили, що найлучше буде звеличати цей 50-літній Ювилей Батька-Союза величавим концертом в одній з найбільших концертових галь в Дітройті з промовами з виступом хорів і солістів. До перепровадження цеї цілі в життя, збори постановили відновити бувший Центральний Комітет Відділів у Дітройті й околиці, котрий має занятися винайомом потрібної галі, замовленням хорів і солістів та поробити всі потрібні до цього свята приготування. Головою Центрального Комітету вибраний М. Головчак; заступниками П. Костирка і Вол. Дідик; Д. Дубрівний, секр. рек.; П. Кізеля, секр. фін.; Н. Машталер, касієром; В. Бартош, М. Приходко і Ч. В. Іванчук, контрольорами. Збори вибрали неділю, 27. Лютого 1944 р., як день, коли відбудеться так важне для всіх Союзовців свято. До цього свята Комітет повинен доложити всіх своїх сил, щоби це свято випало як найкраще, щоби з нього була якнайбільша користь для Батька-Союза і українського народу. Комітет запрошує всі другі відділи з Дітройту і Віндсор, Канада, котрі не були заступлені на тих зборах, щоби взяли участь в наступних зборах і в дальшій праці Комітету.

Д. Дубрівний, секр.

ВІД АДМ. „СВОБОДИ"

Отсим повідомляємо всі українські громади, братства, товариства і поодиноких громадян, які займаються веденням якоїнебудь добродійної акції і збиранням даток на її потреби, а які подають до часопису „Свобода" про це звідомлення, щоб такі справи як день, місце і час зборів, що їх скликується в тих ціллях, подавати як платні оголошення, бо це належить до платних оголошень. „Свобода" давала і дає багато безплатного місця настатті про таку добродійну роботу і рада тим, як люди її ведуть, бож до неї вона сама їх заохочує. Одначе серед теперішніх обставин і дорожнечі безплатних оголошень містити не можемо, бо фонди „Свободи" на це тепер їй не дозволяють.

НІМЦІ ВИВОЗЯТЬ З УКРАЇНИ ХЛІБОРОБСЬКІ ПРОДУКТИ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Польська підземна преса подає вістку, що німці вивозять з України все, що можуть забрати: збіжже, пашу, бараболі, буряки, сімя, і навіть худобу. Пишуть газети, що польські залізниці завалені вантажними вагонами з України до тої міри, що на стаціях нічого більше не видко.

Крім хліборобських продуктів, німці вивозять з України фабричну машинерію, дерево і сирівці. Машинерію і сирівці німці перевозять до щойно побудованих індустріяльних заводів в Польщі.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДІ"?

Дальші жертви зложили на „Ювилейний Дар „Свободі":

І. Кочан з Джолієт, Іл. $2, Анна Зборівська, Орендж, Кон. $3, Гарі Слободян, Філядельфія, Па. $2, П. Кізел, секр. від. 292. в Дітройт, Міш. $20. Цей дар є збіркою по $1. від членів: В. Осідач, І. Строжовський, В. Дідик, В. Філь, П. Кіянчук, Катерина Качмар, М. Кахній, П. Федик, І. Дядик, Н. Захарійчук, Гр. Михалишин, Ан. Сванко, С. Честух, Н. Варанецький, Д. Дубрівний, А. Маланяк, І. Форись, І. Андрусевич, Петро Кізел. — До збірки промовляли секретар Кізел і радний Володимир Дідик.

Братство св. О. Николая, від. 276. У. Н. С. в Ембридж, Па. на зборах дня 10. жовтня ухвалило $25.00 підмоги на видавання „Свободи". За уряд підписані: Мих. Гриневич, голова; Лесьо Гриневич, касієр; Мих. Фук, секретар. До листа зі збіркою додано такий допис: „На зборах секретар представив ситуацію нашої преси. Всі американські газети піднесли ціну на свій часопис, а ми платимо таки далі по 30 ц. місячно. Газетний папір подорожів удвоє! Отже наші члени без дискусії одноголосно ухвалили дар для нашої дорогої газети „Свобода". Ми кличемо інші відділи, щоби пішли слідами нашого відділу.

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: Як складають Ювилейний Дар Свободі?).

ЯПОНІЯ ВЖЕ ГОТОВИТЬСЯ НА ПРОГРУ НІМЕЧЧИНИ.

МОРМУГАО (Португальська Індія). — Один кореспондент чилійської газети „Імпарсіял", що дістався з японських рук на волю, каже, що японські офіцири вже ждуть розгрому Німеччини та готовляться до довгого воювання самої Японії. Припускають, що війна потриває ще пять літ. Він говорить, що японський народ переконаний про свою остаточну перемогу.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ПОВІДОМЛЕННЯ.

для відділів У. Н. Союзу: 1, 2, 7, 9, 28, 31, 78, 85, 90, 98, 164, 186, 189, 201, 228, 231, 242, 265, 305, 314, 333, 357, 365, 382, 426, 429, 430, 436.

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

вище поданих відділів відбудуться

В НЕДІЛЮ, 24. ЖОВТНЯ (OCTOBER 24, 1943)

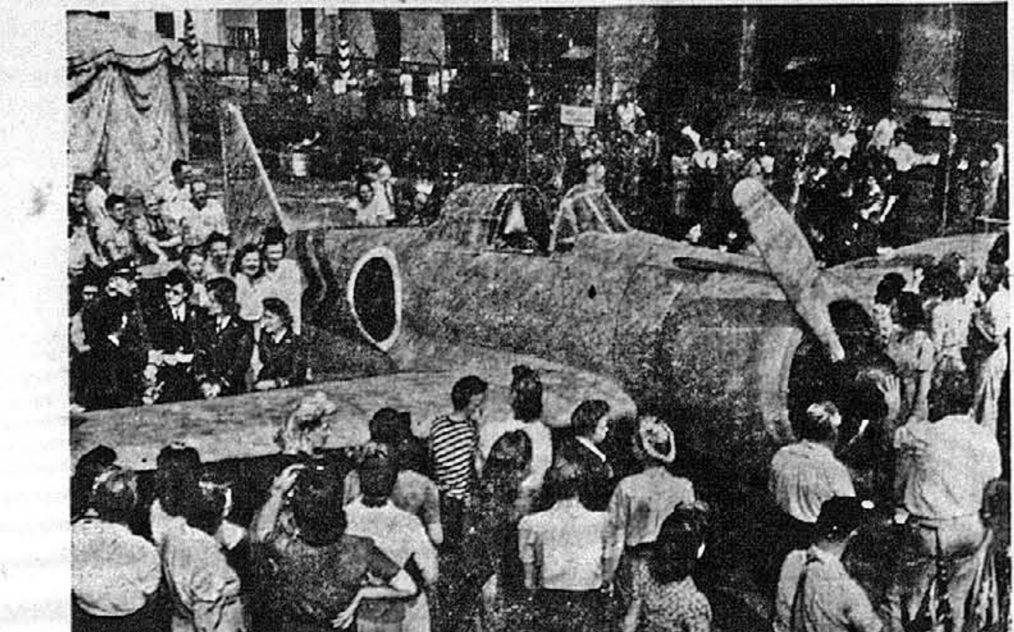
У ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ,

SHAMOKIN & CLAY STREETS SHAMOKIN, PA.

Збори зачнуться в годині 2. пополудні.

Прошу місцевих урядників і всіх членів прийти на ці збори. Знова дооколичні відділи повинні бути заступлені відділовими урядниками. Є важні справи до полагодження, а зокрема буде обговорена передювилейна кампанія за новими членами з приводу 50-літнього існування У. Н. Союзу. Тому урядники й члени повинні явитись в якнайбільшому числі на ці збори. На зборах буде промовляти головний секретар **Д. Галичин.**

203,5 **Д. Капітула,** гол. контрольор У. Н. Союзу.

КОЛИС ВІН БУВ ЯПОНСЬКИЙ.—Робітники літаків у Лос Анджелесі оглядають японський літак „Зіро", котрий зострілено на Гвадалканалі і виставлено на публичний вид старанням помічного відділу фльотного летництва.

Війна й мінімальна заробітна платня для жінок

На конференції „Інтернаціонального Союзу Урядових Урядників Праці", що відбулася кілька днів тому в Шікаґо, обговорювано між іншим справу заробітної заплати жінок у воєнний час.

Зогляду на те, що жіноча заробітня заплата звичайно нормована стейтовими законами, учасники конференції розглядали, на стільки законодатні встанови різних стейтів дали вислів новими законами зміненим економічним умовинам. Показалося, що багато стейтів, бо більше ніж половина, не поробило ніяких законних заряджень про жіночу заробітню заплату від часу вибуху війни. Внаслідок цього в багатьох випадках жінки не мають ніякої правної охорони щодо своєї заплати супроти зростаючих коштів життя.

Між стейтами, що не зробили ніяких законних заряджень про мінімальну заробітню заплату жінок від початку війни, є нюйорський стейт. Він має про цю справу закон з 1940. року, котрий тепер зовсім не відповідає умовинам. Свідчить про це заява Жіночого Бюра при нюйорськім стейтовім департаменті праці, що робітниця, котра нині видає 15 долярів, дістає за це лише стільки товару, кілько вона діставала в 1939 році за $11.75. Наслідок цього такий, що в стейті багато жінок не дістає нині властиво такої заплати, яку ухвалений до війни закон уважав мінімальною.

Звісно, це не відноситься до жінок, що працюють в оборонних промислах. Там жінки добилися гарної заплати. Одначе це не всі жінки. Підчас коли жінки в фабриках літаків і корабельних доках дістають по 35 і 40 долярів тижнево; то в багатьох інших промислах жінки беруть по 10, 12 і 15 долярів у тиждень. В пральнях, заведеннях чищення й фарбування жінки дістають пересічно $17.85 на тиждень, а в фабриках цукорків пересічно $20.75.

На конференції відкрито факт, що навіть у жовтні цього року ще є багато підприємств, які не дають своїм робітницям такої заплати, яку признавали мінімальною закони, ухвалені чотири чи пять літ тому. У Ню Юорку, наприклад, урядники департаменту праці, що розсліджували виконування закону про мінімальну заплату для жінок, найшли в жовтні цього року 3,000 підприємств, які не доплатили в цей спосіб робітницям $339,000 долярів. У літніх готелях багато робітниць ще й нині не дістає приписаної мінімальної заплати $6.

З висказів урядників стейтових урядів праці можна набрати переконання, що велику частину вини за невиконування законів про мінімальну заплату жінок поносять таки ті закони. Вони часто не дають урядови належної влади переводити в життя постанови про мінімальну заплату для жінок. Навіть найшовши нарушення закона, урядники не можуть покарати нарушуючого закон підприємця й не можуть йому властиво приказати платити тільки, аби закон був виконаний.

На нещастя покривджених зацікавлення громадянства такими справами в даний мент не досить живе, аби заставити законодавців до акції за поправу недостач.

ЧИ ПІЗНАЄТЕ ЇЇ?—Мері Пикфорд, славна колись „любка Америки", знову появилася перед фільмовими камерами, коли вона взяла участь в робленню короткої патріотичної фільми, що має незадовго бути виставлена по всій Америці.

Природна роля жінки

У неспокійнім поспіху новітнього життя, у безлічі повсякденних дрібниць, що раз-у-раз приковують увагу людини, легко пересчуємо великі лінії, що їх природа накреслила для нашого земного буття. Тому може не зайво пригадати основні елементи, що кінець-кінцем рішають про наше істнування .Природна роля жінки в житті людства заслуговує на особливу увагу.

Закони природи кермують нашим життям. Їх можна нагнути в дрібницях, але назагал вони незломні й незмінні. Природа завжди мститься на людині за більше й частіше порушування її законів.

Один із тих законів каже про те, що природа намагається зберегти, що сама створила. Чим пізніше те створене, тим більше дбайливости вимагає його зберігання. Без сумніву, життя найцінніше зпоміж того, що створено, й тому природа вживає всіх заходів, щоб зберігти життя окремої істоти й життя роду. Тому саме продовження роду, — одно з головних завдань, що його природа призначила кожній одиниці. Ми, тимчасові носії життя, повинні передати його майбутнім поколінням. У двох полових клітинах, що їх зєдинення дає окрему істоту, міститься принцип життя. Те, що Вайсман назвав продовженням зародневої плязми — рівнозначне з продовженням життя.

Спосіб зберігати життя не у всіх живих істот однаковий; він простий у нижчих, складніший у вище й найвище розвинених родів. Людський рід роздвоюється на жінки і чоловіків. Кожний пол виконує особливі обовязки у завданні продовжувати рід. Природа, водночас із поділом на чоловічий і жіночий пол, надідила людину відповідним інстинктом, і таким чином забезпечила продовження людського роду.

У рослин продовження життя йде несвідомо; у тварин переважає інстинкт. У людей приєднюється ще новий впорядковий чинник: свідомість, воля.

Природа визначила чоловікові та жінці ріжну міру праці в завданні продовжувати рід. Вона незрівняно більше обтяжила жіночий пол.

У жінки істнує не тільки тілесна, але також психічна настанова до завдання продовжувати рід. Будова тіла, зверхня і внутрішня, надається точно до того, щоб приймати, носити й народжувати плід, а крім цього пристосована до годування дітей. Обмін речовин, нервова система, залози із внутрішньою секрецією, серце, судини, легені, шлунково-кишковий тракт, тощо, пристосовані підчас вагітности до завдання — допомагати зростові й розвиткові плоду.

Тілесній настанові жінки до завдання продовжувати рід відповідає доцільна психічна настанова. Для нормальної жінки характеристичне те, що вона має на оці — хоч інколи невиразно приховано, навіть тільки несвідомо — природну мету — материнство. Вже забава малої дівчинки лялькою передає те, що несвідомо дрімає в її душі. Природа — такби мовити — знала, навіщо дала жінці більшу міру емоцій, ніж чоловікові. Вона хотіла наділити жінку почуттям потрібним для ролі любки, дружини й матері. Материнська любов, — це наймогутніше почування, що заглушує всі інші. Чуттєві прикмети жінки, саме її зворушливість, ніжність, спочуття, любов, посвята тощо, гармонійно настроєні на ніжні дитячі почування.

Крім материнства має ще жінка своє особисте життя й право на розвиток своєї індивідувальности. А проте роля жінки у зберіганні життя була на перешкоді для продуктивної культурної праці — у цім відношенні стоїть жінка загально на рецептивнім боці, і тут почувається найкраще. З волі природи чоловік і жінка відмінно варті. В кожному разі праця жінки в збереженні життя багато більша, як чоловіка.

Д-р Роман Ґоцький.

МІЖ ЮГОСЛАВСЬКИМИ ПАРТИЗАНАМИ.

КАЇРО, (ОНА). — Югославські партизани під проводом Тіта, здобули від німців кілька місцевостей. Німці ставлять партизанам завзятий опір, але не можуть їх здержати. Партизани мають знамениту зброю і досвідчених командантів, які знають всі німецькі штучки і спосіб воювання.

Югославський уряд в Каїро видав офіційну заяву, в якій доказує, що його представник в Югославії, ґенерал Міхайловіч, також не спить. Він, каже уряд, на велику скалю з німцями не воює, але має займатися саботажами. Міхайловіч, говориться в заяві, має бути активний в районі Гомоле-Кабарі де він нападає на німецьку армію і висаджує у воздух залізнодорожні мости. Міхайловіч здержується від масового наступу на німців тому, бо він хоче ділати разом з силою Аліянтів. Як буде загальний наступ аліянтських військ, то Міхайловіч аж тоді покаже свою силу. Але він не є такий неактивний, каже уряд, як його представляють.

Партизани кажуть, що вони не ждуть на те, аби їм чужі люди країну від німців здобували, але бються з ворогом вже кілька місяців. І то не поодиноко, а масово. Вони не ограничуються до саботажів, а роблять масові наступи з тенками, гарматами і навіть аеропланами. Кажуть, що партизани нераз мали проти себе велику силу німецького війська і бої тривали по кілька тижнів. Але момо великої німецької сили, — партизани завше вигравали бої і сьогодні вже дігнали німців майже над саме Адріятське море.

В Каїро є вістки, що з партизанами є кілька високих анґлійських офіцирів, які дають партизанам вказівки, як найкраще німців вибивати з позицій і гнати їх у воду. Анґлійці давніше легковажили партизан, але як ці показали свою силу і постанову, що німець мусить бути вигнаний з Югославії, то анґлійці змінили своє становище. Партизани мають за собою нарід і анґлійський уряд мусить з цим числитися. Деякі члени югославського уряду ще до сьогодня дивляться на партизан кривим оком, але король уважає, що вони роблять дуже добру роботу і як настане мир, то партизани матимуть в краю великий голос.

НІМЦІ АРЕШТУВАЛИ ФРАНЦУЗЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Швайцарська ґазета в Лозані надрукувала з Віші вістку, що німецька поліція напала на клюб французьких журналістів й арештувала кількох представників парискої преси. Поліція найшла в клюбі заборонені у Франції анґлійські ґазети і підозріває, що франц. журналісти, які вдають німецьких приятелів, займаються шпіонажею. Німці гадають, що арештовані журналісти мали звязки з анґлійцями і тепер беруть їх на допити. Між арештованими є відомий в Парижі ґазетяр, майор Пелес де Фордж, що дописував з Віші до париських ґазет „Парі Суар" і „Ґрінґуар".

Дитяча мудрість.

Трилітний Василько вхопив пуздерко своєї матери з порошком до лиця (павдром) і почав ним вибілювати своє личко так, як це робила його мама. Надійшла несподівано його пятилітна сестричка Гандзя і з пересердя видерла Василькови пуздерко з рук. Здивований хлопець запитує чому вона така обурена. — „Алеж Васильку" — каже сестричка — „ти знаєш, що то лише жінки вживають порошку, а мужчини миють своє лице".

В ДОБРУ ХВИЛИНУ

Музичний композитор Росіні був запрошений на обід до одного свого почитателя. На стіл поставили так мало страви, що не було чим наїстися. Композитор заробляв тоді дуже мало, отже надіявся, що хоч у гостях не буде голоден. Випивши кінцеву каву, він дуже бажав собі ще другої. Але ніхто не давав, отже Росіні почав збиратися домів. При прощанню господар дякує Росініеви за прибуття й каже: „Зробіть нам честь і прибудьте до нас щераз на обід". „Алеж з приємністю", каже Росіні, „можеб ми зачали знов обідати таки зараз?".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 4. жовтня 1943 р. зістав убитий автобусом в Пітсбурґу, Па.
ГРИГОРІЙ ГАЙДОШ,
довголітний член Тов. Січи, від. 136 У. Н. Союзу в Карнеґі, Па.

Вступив до Союзу в березні 1922 р. Походив зо села Воля, повіт Сянок, Галичина. Оставив у смутку жену Анастазію, сина Івана, дві дочки Марію і Анну замужну Гурей. Всі є членами Союзу.

Похорон відбувся 10. жовтня 1943 з дому жалоби до укр. церкви св. П. і П. при участи двох Товариств і багато приятелів. а відтак на парохіяльний цвинтар св. П. і П. — В. Й. П.!

В. Копко, ф. секр.

ЗАМАЛО МУЖЧИН.—Не маючи досить мужчин, Університет Нортвестерн створив уперше відділ провідників окриків, зложений зо самих дівчат.

ТАРЗАН, ч. 854. Тайна місія.

Як Тіто стала свідома приявности свого жорстокого пана, її серце забилося з люти.

З наглим криком малпа скочила з Тарзанових рук і впила свої зуби в жилу на шиї Маліна.

Заки відтягнули малпу, Малін був смертельно ранений. „Справедливість доконана", подумав Тарзан.

Але тепер тайний поручник Маліна висунувся зо салі, аби накласти на Тарзана іншу пастку.